

Ευριπίδου «Ιφιγένεια εν Αυλίδι»

από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας

Μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης. Σκηνοθεσία: Θέμης Μουμουλίδης. Σκηνικό-κοστούμια: Γιώργος Πάτσας. Μουσική: Γιώργος Ανδρέου. Κινησιολογική επεξεργασία: Μαριέλα Νέστορα. Φωτισμοί: Φίλιππος Κουτσάφτης. Βοηθός σκηνοθέτης: Περικλής Βασιλόπουλος. Παίζουν: Στέλιος Μάινας, Καρυσφυλλία Καραμπέτη, Μαρία Πρωτόπαππα, Γιώργος Βελέντζας, Γιάννης Νταλιάνης, Νίκος Κουρής, Αλεξάνδρα Σακελλαροπούλου, Ελένη Τσαλιγοπούλου, κ.ά.

ΠΡΩΤΗ φορά έτυχε να δώ στη σκηνή ένα από τα αγαπημένα μου κείμενα του αρχαίου δράματος, την «Ιφιγένεια εν Αυλίδι». Είναι κι εκείνη η ξεχωριστή στιγμή του μυθικού κύκλου που αντανακλάται μέσα στο έργο του Ευριπίδη, εκείνη τη στιγμή στη μέση, μεταξύ της παραμυθένιας αρχής με την αρπαγή της Ελένης και του επικού τέλους με τις μεγάλες καταστροφές. Μια στιγμή αναγκαστικής επιβράδυνσης, της άπνοιας που διέκοψε τη ροή της μοίρα, ένα διχάλι στην πορεία του μύθου, ένα δίλημμα που μπορεί να ακυρώσει τη συνέχεια των προοικονομημένων γεγονότων... Η επιβεβλημένη από τους θεούς στασιμότητα στην τρωική εκστρατεία των Ελλήνων δημιουργεί την ευκαιρία για μια παρατεταμένη επισκόπηση προσώπων και συμβάντων που επειχειρεί ο Ευριπίδης στα πλαίσια της επανεκτίμησης των αληθειών και των αξιών του ομηρικού κειμένου και των συσσορευμένων προφορικών μυθιστορημάτων. Ο ποιητής του «αν», ο Ευριπίδης, αρπάζει την ευκαιρία να ασχοληθεί με τον Αγαμέμνονα την ώρα της μεγάλης απόφασης – να επιλέξει το ρόλο του στρατάρχη ή το ρόλο του στοργικού πατέρα. Η βαθιά τομή του χαρακτήρα του Αγαμέμνονα στο έργο του Ευριπίδη πραγματοποιείται υπό τη μερική αφαίρεση της παντοδυναμίας της μοίρας. Η ευθύνη μεταφέρεται στο άτομο. Ο βασικός δοκιμαζόμενος – ο Αγαμέμνων – αλλά κι όλοι οι άλλοι ήρωες της τραγωδίας ταλαντεύονται μεταξύ των δυο αποφάσεων, δυο διαθέσεων, δυο στάσεων, δυο εαυτών τους. Ο Μενέλαος καυστικός και πικροχολός σ' ό,τι αφορά την αδυναμία του αδελφού του ν'αποφασίσει, αλλάζει τη στάση του και δεν επιμένει στην απαιτούμενη από τους θεούς θυσία, ο Αχιλλέας μετατρέπεται από γενναίο υπερασπιστή των αδικημένων σε αμήχανο και υποταγμένο στην ανάγκη ασήμαντο άνθρωπο, η Κλυταμνήστρα από θριαμβεύτρια στην εξουσία και στην ευτυχία βασίλισσα μεταμορφώνεται σε άγρια στην υπεράσπιση του παιδιού της γυναίκα, αρνούμενη να παίξει το ρόλο της χαροκαμένης μάνας που της υποβάλλουν, η Ιφιγένεια από αθώα παιδούλα γίνεται ηρωίδα που παίρνει αποφάσεις, από αμνός γίνεται σωτήρας. Το διπλό, το αμφίσημο, η πιθανότητα δυο επιλογών, οι ερωτήσεις που εγκυμονούν πολλαπλές απαντήσεις, αυτή είναι, πιστεύω, η ομορφιά του κειμένου του Ευριπίδη.

Η παράσταση του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας σε σκηνοθεσία του Θέμη Μουμουλίδη, η οποία

παρουσιάστηκε στην Κύπρο στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, δεν ήταν παράσταση ερωτήσεων, αλλά καθαρά διατυπωμένων απαντήσεων. Εκεί που ο Ευριπίδης αμφισβητεί τα θεία και παράλληλα αναρωτιέται αν η ύπαρξη των θεών προσδίδει νόημα στη ζωή των θνητών, η παράσταση ενδυναμώνει το στοιχείο της αμφισβήτησης μέχρι την κοροϊδία και την πρόκληση, εκεί που ο ποιητής παρουσιάζει την πολυσήμαντη ανθρωπίνη φύση δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στα κίνητρα και τις αυτοδικαιολογίες των ηρώων του, η παράσταση ασκεί επιθετική απομυθοποίηση και θυμωμένα αφαιρεί προσωπεία, εκεί που η λεπτή και λυπημένη ει-

ρωνεία του κειμένου γοητεύει, το θυμωμένο σαρκαστικό ύφος της παράστασης χάλα τις λεπτές ισορροπίες του Ευριπίδη και μετατρέπει τα αμφίσημα σε μονόσημα. Η τάση προς τις μονοσήμαντες αποφάσεις οδήγησε το σκηνοθέτη Θέμη Μουμουλίδη σε μερικά σημεία σε εγκλωβισμό μέσα

στα ίδια τα ευρήματά του. Ο χορός των γυναικών παρουσιάζεται ως ομάδα ρομαντικών κορασίδων που βλέπουν τους πρωταγωνιστές της τρωικής εκστρατείας σα φανατικές θαυμάστριες, κάτι που πηγάζει από την αρχή του κειμένου. Ως γνωστόν, όμως, τα χορικά της αρχαίας τραγωδίας αλλάζουν ύφος και διάθεση από ανάλαφρο λυρικό σε έντονα δραματικό, ενώ οι «κορασίδες» της πατρινής παραγωγής αναγκαστικά διατηρούν το αρχικό ύφος σε αταίριαστα μ' αυτό κείμενο. Η «τακτική» της επιθετικής απομυθοποίησης απλοποιεί τους στόχους των πρωταγωνιστών και στενεύει τους ρόλους, έτσι οι Στέλιος Μάινας, Καρυσφυλλία Καραμπέτη, Αλεξάνδρα Σακελλαροπούλου, Γιάννης Νταλιάνης, χωρίς δυσκολία τους γεμίζουν με την προσωπικότητά τους και με την εξωθεατρική επωνυμία τους. Ο Αχιλλέας του Νίκου Κουρή παραμένει αδιευκρίνιστος, ο Πρεσβύτες του Γιώργου Βελέντζα αδικαιολόγητος, ενώ η Μαρία Πρωτόπαππα –Ιφιγένεια– θα ανταποκρινόταν καλύτερα, πιστεύω, στο καθάριο ύφος μιας Πολυξένης. Ο σκηνοθέτης φορτώνει τον τελευταίο μονόλογό της με υπερβολικό φορτίο σαρκασμού. Τέλος, η συμμετοχή της Ελένης Τσαλιγοπούλου στα χορικά του Γιώργου Αντρέου έκανε λιγότερη εντύπωση απ' ό,τι μπορούσε κανείς να αναμένει. Το αμιγές μαύρο της πολύ απλής κατασκευής του Γιώργου Πάτσα ενίσχυε τη μονοσημία της παράστασης.